

LIITE 13 (Sisäministeriön julkaisuja 2022:17)

Pelastustoimen yhteinen tietopankki

Esiselvitys

Samuli Taira, Sami Hiltunen & Olli Heikkilä, Kanta-Hämeen pelastuslaitos

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Sisäministeriö
CC BY-SA 4.0

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

Pelastustoimen yhteinen Tietopankki Esiselvitys

Julkaisija	Sisäministeriö		
Tekijä/t	Samuli Taira, Sami Hiltunen & Olli Heikkilä		
Yhteisötekijä	Kanta-Hämeen pelastuslaitos		
Kieli	suomi	Sivumäärä	32
Tiivistelmä	<p>Pelastustoiminnan arkiset tehtävät sujuvat rutiinilla, mutta pelastustoimessa pitää olla varautunut lähestulkoon kaikkeen – tai ainakin kaikkeen sellaiseen, mihin vaaditaan suunnitelma. Vaadittujen suunnitelmien määrä on valtava, ja sitä myöten hallittavaa tietoa on enemmän kuin kukaan voi ulkoa muistaa. Tietopankin on tulevaisuudessa tarkoitus tuoda nuo suunnitelmat pelastustoiminnan johtajan saataville.</p> <p>Pelastustoimintaan kuuluvat pelastuslain 32 §:n määrittämät tehtävät. Pelastustoiminnan tehtäviä varten pelastuslaitokset ovatkin tehneet suunnitelmia. Pelastuslaitosten suunnitelmia linjataan eri ministeriöiden säädöksissä, useiden tahojen julkaisuissa sekä alan omissa ohjeissa. Tehtävien vaatimista suunnitelmista ja ohjeista ei ole ollut aiemmin selkeää koontia. Pelastustoimen yhteinen Tietopankki -hankkeessa tehtiin tarvittavien suunnitelmien ja ohjeiden koonti.</p> <p>Hankkeen aikana kerättiin tietoa julkaisuista, säädöksistä ja alan toimijoilta. Työn aikana muodostui käsitys, että jos tietoa olikin olemassa, se ei välttämättä ollut saatavilla tai ajantasaista. Toisaalta vaatimuksetkaan eivät aina olleet ajantasaisia tai jättivät asioita tulkinnanvaraisiksi.</p> <p>Tietopankki-ajatus on jo aiemmin kerännyt kiitosta toimialalla. Hankkeen aikana alan toimijat poikkeuksetta toivottivat johtamista auttavan tiedonhallintaratkaisun tervetulleeksi. Esiselvitys toimiikin hyvänä pohjatyönä pelastusalan ICT-hankkeille, joiden käsiin Tietopankin tulevaisuus jää.</p>		
Asiasanat	Johtaminen, pelastustoiminta, tiedonhallinta, pelastustoimi		

Enhetlig databank för räddningsväsendet

Förstudie

Utgivare Inrikesministeriet

Författare Samuli Taira, Sami Hiltunen & Olli Heikkilä

Utarbetad av Egentliga Tavastlands räddningsverk

Språk finska

Sidantal 32

Referat Räddningsverksamhetens vardagliga uppgifter förlöper rutinmässigt, men inom räddningsväsendet måste man vara beredd på nästan allt – eller åtminstone beredd på allt som kräver en plan. Antalet planer som krävs är väldigt stort, och på grund av detta finns det mer information än någon människa kan komma ihåg utantill. Avsikten är att databanken i framtiden ska göra dessa planer tillgängliga för räddningsledarna.

Till räddningsverksamheten hör de uppgifter som anges i 32 § i räddningslagen. Räddningsverken har också gjort upp planer med tanke på uppgifterna inom räddningsverksamheten. Räddningsverkens planer fastställs i olika ministeriers författningar, i publikationer som publiceras av flera olika aktörer samt i sektorns egna anvisningar. Det har inte tidigare funnits någon tydlig sammanställning av de planer och anvisningar som uppgifterna kräver. I projektet Räddningsväsendets gemensamma databank sammanställdes nödvändiga planer och anvisningar.

Under projektet samlades information om publikationer, författningar och av olika aktörer inom branschen. Under arbetets gång uppstod uppfattningen att om det fanns information var den inte nödvändigtvis tillgänglig eller uppdaterad. Å andra sidan var inte heller kraven alltid aktuella eller entydiga.

Branschen har redan tidigare uttryckt uppskattning inför tanken om en databank. Under projektets gång välkomnade aktörerna i branschen utan undantag en informationshantering som är till hjälp för ledningen. Förstudien är ett bra underlag för IKT-projekt inom räddningsbranschen, och Databankens framtid förblir beroende av dessa projekt.

Nyckelord ledning, räddningsverksamhet, informationshantering, räddningsväsende

Shared databank of rescue services Preliminary study

Publisher Ministry of the Interior

Author(s) Samuli Taira, Sami Hiltunen & Olli Heikkilä

Group author Kanta-Häme rescue department

Language Finnish

Pages 32

Abstract While everyday tasks are routines in rescue services, rescue services need to be prepared for practically anything – or at least for everything that requires a plan. The number of plans required is huge, which is why there is more information to be managed than anyone can possibly remember. The aim is that the databank will make these plans available to the leader of rescue operations in the future.

Rescue operations include the duties laid down in section 32 of the Rescue Act. Rescue departments have prepared plans for the duties in rescue operations. The plans of rescue departments are governed by the regulations of different ministries, publications of several parties, and sector-specific guidelines. No clear collection of the plans and guidelines required for the duties has been available previously. The shared “Databank” project of rescue services collected the plans and guidelines required.

During the project, information was collected from publications, regulations and rescue service operators. During the project, the idea emerged that even if information existed, it was not necessarily available or up to date. On the other hand, requirements were not always updated, or they left room for interpretation.

The idea of a databank has already received positive feedback in the sector. During the project, rescue service operators unquestionably welcomed the databank solution that would facilitate management. The preliminary study lays a solid foundation for ICT projects in rescue services which will be responsible for the databank’s future.

Keywords Management, rescue operations, data management, rescue services

Sisältö

1	Esittely	7
2	Työskentelytavat, menetelmät, aineisto	9
3	Tarkempi työn esittely	10
3.1	Aineisto	10
3.2	Yhteistyö hankkeiden kesken.....	11
3.3	Työryhmät	12
3.4	Koeponnistukset.....	12
3.5	Viestintä	13
4	Tuotokset	14
4.1	Konkreettinen tuotos	14
4.2	Tietopankki ja muut ICT-järjestelmät.....	15
5	Johtopäätökset	16
5.1	Jatkotoimenpiteet	17
5.2	Tietopankin käytettävyydestä.....	17
5.3	Arviointi	19
5.4	Suosituksset.....	20
	Liitteet	22

1 Esittely

Pelastustoimintaa johtaa pääsääntöisesti pelastusviranomaisen virkavastuulla. Pelastustoiminnan johtaja voi käyttää ajoittain huomattavaakin valtaa. Tuota valtaa on säädelty pelastuslaissa. Pelastustoimintaa on säädelty useassa säädöksessä sekä alaa ohjaavissa eri ministeriöiden ja muiden tahojen julkaisuissa. Pelastustoiminnan säättely on suurimmalta osin vaatimuksia pelastuslaitoskohtaisista pelastustoiminnan suunnitelmista ja -ohjeista. Suunnitelmat ja ohjeet kattavat tietoa aina sammutusvesisuunnitelmasta suuronnettomuuksien johtamisohjeeseen.

Pelastustoiminta sinänsä sujuu ilman ohjeiden tarkistamista, mutta pelastustoiminnan perustehtävilläkin voi joutua tarkistamaan esimerkiksi hinausauton puhelinnumeron. Pelastustoimintaa ohjaavien suunnitelmien, ohjeiden ja toimintaohjekorttien määrä on huomattava, eikä niistä jokaista ole tarkoitukseen osata ulkoa. Tässä esiselvityksessä on hahmotettu, mitä kaikkia suunnitelmia ja ohjeita tulisi ainakin tarvittaessa olla pelastustoiminnan johtajan saatavilla (ks. erillinen Liite 13a. Tietopankin sisällön määrittely).

Palomestari Sami Hiltunen aloitti aikoinaan Jokilaaksojen pelastuslaitoksella kokoamaan pelastustoiminnan johtamiseen tarvittavia ohjeita yhteen paikkaan helpottaakseen niiden löytämistä. Siirryttyään Kanta-Hämeen pelastuslaitokselle hän toi tuotoksensa mukanaan ja jatkoi kehitystyötä muun työnsä ohessa. Ajan saatossa Tietopankille tehtiin kevyt käyttöliittymä ja tuotetta esiteltiin alan toimijoille eri tilaisuuksissa. Ajatus Tietopankista on kerännyt kannatusta ja kiitosta toimialalla sekä kehoituksia kehitystyön jatkamiseksi jo usean vuoden ajan.

Sisäministeriön julkistettua tiedon hankerahoituksista Sami Hiltusta kehoitettiin hakemaan rahoitusta Tietopankille. Näin ollen keväällä 2021 Kanta-Hämeen pelastuslaitoksella päätettiin hakea rahoitusta Pelastustoimen uudistuksen alueellisen valmistelun yhteistutkimus- ja kehittämishankkeista. Tuolloin alkuperäinen ajatus Tietopankin käyttöjärjestelmän rakentamisesta päätettiin jättää toteutettavaksi myöhemmin, sillä ensin haluttiin saada selkeä käsitys siitä, mitä tietoa Tietopankin tulisi kansallisella ta-

solla sisältää. Tässä esiselvityksessä Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen malli ole-massa olevien ohjeiden koostamisesta järjestelmään on siis jätetty taka-alalle ja sen sijaan on pyritty vastaamaan siihen, mitä ohjeita ja suunnitelmia säädösten ja muiden ohjaavien julkaisujen perusteella Tietopankissa tulisi olla.

Lähtökohtaisesti esiselvityksessä ei ole määritetty uusia vaatimuksia pelastustoimin-nan johtamiseen, vaan tavoitteena on ollut koota yhteen se, mitä suunnitelmia ja oh-jeita pelastuslaitoksilla tulisi olla pelastustoiminnan johtamisessa hyödynnettäväksi. Hankkeen alkaessa ajateltiin, etteivät pelastuslaitosten suunnitelmat ja ohjeet välttä-mättä olisi täysin ajan tasalla tai ainakaan helposti saatavilla. Hankkeen aikana löy-dettiin hyviä käytäntöjä suunnitelmien ja ohjeiden hallintaan mutta huomattiin myös, että suunnitelmat ja ohjeet eivät aina olleet yhdessä paikassa helposti saatavilla.

Esiselvityksen on tarkoitus toimia kartoittavana selvityksenä jatkohankkeelle tai -hank-keille. Itsenäisenä tuotoksenakin esiselvitys toimii koontina siitä, mitä ohjeita tulisi olla ja mihin säädöksiin ohjeilla tulisi vastata. Pelastuslaitokset voivat siis käyttää tätä tuo-tosta myös muistilistana päivittäessään ohjeitaan.

Hankkeessa keskityttiin sisällön määrittelyyn. Aihe herätti kuitenkin paljon keskustelua ja poiki runsaasti huomioita Tietopankin käytettävyydestä. Tietopankin käytettävyy-teen liittyvät pohdinnat onkin sisällytetty myös tähän raporttiin edelleen jalostettaviksi.

2 Työskentelytavat, menetelmät, aineisto

Työtä on läpi hankkeen tehty kolmella rintamalla, painopisteen vaihdellen jonkin verran hankkeen eri vaiheissa. Hankkeessa on haastateltu pelastuslaitosten johtamista tekeviä henkilöitä, tarkasteltu olemassa olevia säädöksiä, ohjeita ja muita määritelmiä sekä keskusteltu muiden hankkeiden edustajien kanssa. Matkan varrella on kohdattu monenlaisia haasteita aina terminologiasta ristiriitaisiin lähteisiin. Ohjausryhmän ja muiden kontaktien tarjoaman avun turvin kaikesta on kuitenkin selvitty.

Haastatteluita on toteutettu pääsääntöisesti puhelimitse. Joitain haastatteluja tehtiin TEAMS-välitteisesti ja muutamia henkilökohtaisesti kasvokkain. Haastatteluista muodostunut aineisto on kirjattu suoraan muistiin ja sitä on käytetty sisällön määrittelyyn. Hankkeen päätyttyä haastatteluaineisto hävitetään. Haastatteluissa on kontaktoitu kaikki pelastuslaitokset ja suuri osa tilannekeskuksista.

Merkittävä osa hanketta on ollut sen esittely. Esittelyissä on rakennettu eri hankkeille yhteisiä näkemyksiä sekä jäsenetty hankkeiden välisiä suhteita. Aina ei yhteisiä kiinnostuksen kohteita ole löytynyt, mutta hankkeiden välillä on ollut hienoa yhteistoimintaa, joka on näkynyt kannustavana sparrailuna ja toisten hankkeiden tukemisena esimerkiksi vinkkaamalla mielenkiintoisista kontakteista. Vielä viimeisen viikon aikana hanketta esiteltäessä ilmeni, että Ruotsissa pelastuslaitoksilla on ilmeisesti olemassa jo Tietopankkiin verrattava järjestelmä. Hankkeen aikataulun puitteissa kyseiseen järjestelmään ehdittiin perehtyä vain sen verran, että sen voi sanoa vaativan tarkempaa tarkastelua. [Tästä Ruotsin tietopankin \(MSB RIB\) sivuille, joka tarjoaa vapaasti käännettynä tukea päätöksen teolle pelastuspalvelussa \(beslutsstöd till räddningstjänst\).](#)

Hankkeessa tarkasteltu aineisto ei rajaudu vain liitteessä 1 olevaan aineistoon. Pelastustoiminnan johtamista määrittäviä julkaisuja ei ole aiemmin kokonaisuutena kartoitettu, joten lähteitä oli alkuun tarkasteltava hyvinkin laajasti, jotta pystyttäisiin löytämään niistä olennaiset. Loppua kohden on panostettu kertyneen tiedon huolelliseen kirjaamiseen, jotta työtä olisi helpompi jatkaa myös tästä eteenpäin.

3 Tarkempi työn esittely

Hanke käynnistyi ohjausryhmän (Liite 2) koostamisella, joka antoi jo viitteitä tulevista haasteista. Aloitushetkellä oli käynnissä niin paljon hankkeita, että ohjausryhmän rekrytointi oli haasteellista. Sama toistui läpi hankkeen osallistujia rekrytoitaessa. Ohjausryhmän avustuksella hankkeelle luotiin tarkemmat suuntaviivat, korjattiin epäselvyydet ja sovittiin ohjauskäytännöistä.

Alkuun oli saatava alustava kuva kaikista ohjaavista julkaisuista, joten ensimmäiseksi kerättiin yhteen julkaisut ja pyrittiin hahmottamaan niistä olennaiset. Kokonaisuuden alkaessa hahmottua aloitettiin myös työryhmätyöskentely, jonka aikana eri johtamistoilla olevat saivat miettiä, mitä tietoa pelastustoiminnan johtamiseen tarvitaan sekä vastaako suunniteltu Tietopankin sisältö tarpeisiin.

Hankkeen aikana ohjausryhmä kokoontui säännöllisesti TEAMS-alustalla. Kokoontumisissa ohjausryhmän kanssa keskusteltiin siitä, mitä hankkeessa oli tehty ja mitä seuraavaksi oli tarkoitus tehdä. Näin ohjausryhmän oli mahdollista vaikuttaa hankkeen etenemiseen. Ohjausryhmää osallistettiin hankkeen aikana muutoinkin muun muassa työryhmissä ja epävirallisissa palaverissa.

3.1 Aineisto

Alussa työ oli lähinnä olennaisten asiakirjojen tunnistamista ja niiden yhteen kokoamista. Tarkoitus oli kartoittaa, missä teksteissä on jollain tasolla määritelty pelastustoiminnan johtamiseen liittyviä asioita. Säädösten tunnistaminen osoittautui kohtuullisen helpoksi, mutta osa pelastustoimintaa ohjaavista tiedoista on hieman haastavasti löydettävissä julkisista hakupalvelimista. Tiedoista ei myöskään ollut olemassa selkeää listausta.

Aineistoksi valikoituivat muun muassa tunnistetut lait, asetukset ja valtiosopimukset sekä eri julkaisuja valtioneuvostolta, sisäministeriöltä, Rajavartiolaitokselta, Pelastusopistolta, ELY-keskukselta, Kuntaliitolta ja pelastuslaitoksilta (Liite 1). Niiden lisäksi käytiin läpi huomattava määrä muita säädöksiä, ohjeita ja julkaisuja sekä pohdittiin, onko niiden sisällössä olennaista tietoa suhteessa pelastustoiminnan johtamisessa tarvittavaan tietoon.

Hankkeen aikana käytiin läpi Pelastusopiston tutkintojen opetussuunnitelmat (pelastaja-, alipäällystö- ja päällystötutkinto), joista kerättiin tarkoituksenmukainen aineisto Tietopankin sisällön määrittelyyn pelastustoiminnan johtamisen näkökulmasta.

Muiden ohjaavien ohjeiden ja suunnitelmien löytäminen sekä tunnistaminen olivat pitkälti avoimen viestinnän ja huolellisesti tarkasteltujen lähteiden varassa. Hanketta on esitelty alusta lähtien avoimesti useissa eri tilaisuuksissa sekä myös useille yksilöille erikseen. Nämä tilanteet auttoivat osaltaan löytämään muuten tunnistamatta jääneitä tietolähteitä.

3.2 Yhteistyö hankkeiden kesken

Hankkeen yksi tärkeimmistä yhteistyöhankkeista oli Suorituskykyhankkeen työpaketti 6 (Pelastustoiminnan suorituskyky suhteessa suorituskyvyvaatimuksiin), jonka edustajia oli mukana myös hankkeen ohjausryhmässä. Työpaketti 6:n työn tuloksia seurattiin tarkkaan ja niistä ammennettiin tämänkin hankkeen tietotarpeisiin pelastustoiminnan johtamiseen liittyvistä vaatimuksista. Toinen selkeä yhteistyötaho hankkeelle olivat tilanne- ja johtokeskushankkeet (6.1–6.3), sillä myös niissä käsiteltiin pelastustoiminnan johtamiseen liittyviä asioita.

Väestönsuojelun toimintamalli -hankkeen (1.2) kanssa pohdittiin ohjaavien julkaisujen riittävyttä ja ajantasaisuutta. Ainakin osittain materiaalisia resursseja koskevat tiedot voisivat jatkossa tulla Tietopankkiin Materiaalihallinnan tietojärjestelmä -esiselvityshankkeesta (2.1). HIKLU-alueen yhteistoiminnan kehittämishankkeen (10.6) kanssa keskusteltiin pelastustoimintaa ohjaavista julkaisuista sekä mahdollisuudesta käyttää HIKLU-alueen ohjeita myös muilla alueilla.

Pelastustoimen tehokkaan ohjaus- ja hallintamallin määrittämishankkeen (10.4) viikoittaisissa seurantakokouksissa jäsennettiin yhteisiä rajapintoja. Kyseisen hankkeen toimijoiden kanssa käytiin keskusteluja tietovirroista ja mahdollisuudesta käyttää hankkeessa kehitettyä tuotetta Tietopankin datan ajantasaisuuden hallinnassa. Pelastustoimen palvelukokonaisuuksien kuvaus -hankkeen (10.7) kokouksista saatiin hyvää ohjausta sekä näkemyksiä siihen, keillä henkilöillä ja millä hankkeilla voisi olla vielä annettavaa Tietopankille.

Pelastustoimen tietohallinnon johtamisen kokonaisuus (TJ) -hanke, Viranomaisten yhteinen kenttäjärjestelmä (KEJO) -hanke sekä Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä (OE) -hanke ovat laajimmat tieto- ja viestintäteknologian kokonaisuudet (ICT), joiden käsiin Tietopankin jatko osittain jää. Kyseisten toimijoiden kanssa onkin käyty yhdessä ja erikseen keskusteluja Tietopankin tulevaisuudesta. Tietopankilla on paikansa myös tulevaisuuden pelastustoimessa, mutta toistaiseksi on ratkaisematta, tuuleeko Tietopankille oma käyttöjärjestelmä, voisiko sitä käyttää mahdollisesti KEJO:n kautta tai sopisivatko esimerkiksi OE-hankkeen ominaisuudet myös Tietopankin sisälön hallitsemiseen. Vai olisiko kenties jokin muu vaihtoehto sille sopivampi?

Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutuksen uudistamishankkeen kanssa keskusteltiin mahdollisuudesta käyttää Tietopankkia myös osaamisen ylläpitämisessä sekä tietojen päivittämisessä ajan tasalle.

3.3 Työryhmät

Hankkeen aikana sisällön määrittelyä tarkasteltiin eri johtamistasoilla. Paloesimiehistä, palomestareista ja päälliköistä koottiin omat työryhmänsä, jotka saivat tehtäväkseen pohtia Tietopankin sisältöä. Työryhmien jäsenet valittiin kymmenen eri pelastuslaitoksen henkilöstön joukosta (Liite 3). Valintaperusteina olivat ennalta osoitettu mielenkiinto, tunnistettu yhteistyökumppanuus tai aikataulujen sopivuus (esim. työvuorojen väliset vapaat).

Työryhmätyöskentely toteutettiin TEAMS-etäyhteydellä projektipäällikön (Taira) vetämänä ja projektiasiantuntijan (Hiltunen) avustamana. Työryhmissä käsiteltiin Tietopankin sisältöä ja lähdeaineistoja. Työryhmien työskentely kesti kahdesta kolmeen tuntia. Työskentelystä tuotettiin muistio, jonka osallistuneet saivat tarkastaa ennen sen tallentamista Tuoviin. Työryhmiä pyydettiin myös pohtimaan, minkälaista tietoa he käyttävät pelastustoiminnan johtamisessa. Vastauksina saatiin runsaasti tietoa siitä, mitä pelastustoiminnan johtaja ottaa huomioon pelastustoimintaa suunnitellessaan ja toteuttaessaan.

Työryhmätyöskentely oli antoisaa. Eri ryhmät pohtivat teemoja ennakkoidusti eri näkökulmista ja painottaen eri asioita. Yleisesti työryhmien mielestä tiedon täytyy olla hallussa jo tehtäville lähdeaineistoissa, mutta osallistujat näkivät myös Tietopankin hyödyllisenä johtamisen apuvälineenä, kunhan sen toiminnallisuus on hiottu ja tieto löytyy siitä helposti tai automaattisesti. Tiedon luonnettakin pohdittiin ja todettiin, että hyödynnettävyyden näkökulmasta tallennettavan tiedon täytyisi olla alueiden välillä vertailukelpoista sekä löydettävissä samoilla perusteilla alueesta riippumatta.

3.4 Koeponnistukset

Sisällön määrittelyn kattavuutta koeponnistettiin useaan otteeseen hankkeen aikana: ulkoisen pelastussuunnitelman harjoituksessa, kansainvälisen yhteistyön harjoituksessa sekä valmiusharjoituksessa. Myös työryhmien työskentelyä voidaan pitää eräänlaisina Tietopankin sisältöä koskevinä koeponnistuksina.

Ulkoisen pelastussuunnitelman harjoituksessa tunnistettiin parikymmentä pelastustoiminnan johtamiseen käytettävää tiedon yläluokkaa viestiohjeesta johtamisjärjestelmään. Kaikki nämä löytyivät Tietopankin sisällöstä. Harjoituksessa vahvistui myös ajatus siitä, kuinka haasteellista on ymmärtää, kuinka paljon tietoa pelastustoiminnan johtamisessa käytetään. Kysyttäessä "mitä tietoa käytät pelastustoiminnan johtamiseen" vastaajilla oli usein vaikeuksia hahmottaa, mihin kaikkeen tietoon pelastustoiminnan johtaminen perustuu. Sama havainto oli tehty myös aiemmissa haastatteluisissa.

Kansainvälisen yhteistyön harjoituksessa havainnollistui hyvin avun lähettämisen monitahoisuus. Avunpyynnön esittämistä vaikuttaa muun muassa avun antamisen nopeuteen, resurssien määrään ja aktivoitaviin tahoihin. Tietopankkiin onkin tarkoitus tuoda tähän liittyvät alueelliset yhteistoimintasopimukset, joista tulisi löytyä tiedot myös skenaariossa kuvattua tilannetta varten.

Alueelliseen valmiusharjoitukseen Häme-21 ei sisällynyt perinteistä pelastustoimintaa. Hybridivaikuttaminen, poikkeusolojen lainsäädäntö ja varautumisen suunnitelmat tulivat kuitenkin tutuiksi. Niin ikään yhteistoimintaan liittyvät sopimukset ja viestintään liittyvät ohjeistukset olivat käytössä. Niiden osalta Tietopankin sisällössä ei havaittu puutteita, mutta suunnitelmien olemassa olon, löytymisen sekä määräaikaisen päivittämisen tärkeys korostuivat.

3.5 Viestintä

Hankkeesta on viestitty mahdollisimman avoimesti alusta lähtien. Tarkoituksena on ollut kertoa hankkeen sisällöstä ja saada palautetta sekä löytää yhteistyökumppaneita, missä onkin onnistuttu kohtuullisesti. Hanketta on esitelty esimerkiksi Palopääliiketoiminnan pelastustoiminta-jaostolle sekä sisäministeriön webinaarissa ja työpajassa. Lisäksi hankkeesta on viestitty Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen sosiaalisen median tilien kautta (Facebook, Instagram, Twitter). Some-viestinnän tarkoituksena on ollut tehdä Tietopankkia tutuksi, herättää keskustelua ja tavoittaa mahdollisia vielä tunnistamattomia yhteistyökumppaneita. Some-viestintä ei herättänyt keskustelua Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen ulkopuolella ainakaan niin, että se olisi tullut hankkeen tietoon. Hankkeesta julkaistiin artikkeli myös Pelastustieto-lehdessä.

4 Tuotokset

Hankkeen konkreettisena tuotoksena on koonti pelastustoiminnan johtamista määrittävistä säädöksistä, ohjeista ja suunnitelmista (erillinen Liite 13a. Tietopankin sisällön määrittely). Hankkeen yhtenä tuotoksena voidaan pitää myös hankkeen sijoittumista muiden ICT-järjestelmien tulevaisuusvisioihin. Myös jatkokehitykseen liittyvät pohdinat rajapinnoista ja tietovirroista (TL IV-aineisto), kuvailulehdistä (Liite 4), tiedon ylläpitovastuista (Liite 5) ja hakupalvelimesta (Liite 6) ovat hankkeen konkreettisia ja hyödynnettävissä olevia tuotoksia.

4.1 Konkreettinen tuotos

Hankkeessa tuotettiin Tietopankin sisällön määrittely (erillinen Liite 13a). Sisällön määrittely on word-tiedostomuotoinen koonti pelastustoimintaa ohjaavista säädöksistä, ohjeista ja suunnitelmista. Myös aiemmin mainitut Pelastusopiston opintosuunnitelmat käytiin läpi ja niistä seulottiin olennaiset kokonaisuudet mahdollisesti Tietopankkiin sisällytettäviksi. Niiden lisäksi kirjattiin ylös muutamia pelastuslaitoksilla vaikiintuneita käytäntöjä, kuten kohdekortit.

Sisällön määrittely noudattaa kansiorakennetta, jonne tietoa tuotaessa (ks. Liite 7) tulee liittää kuvailulehti (Liite 4). Kuvailulehteen on tarkoitus määritellä myös asiasanat, joiden on suunniteltu toimivan tiedon ensisijaisena hakuperusteena. Tarkoitus ei siis ole hakea tietoa Tietopankista availemalla kansioita, vaan tulevaisuudessa haku tapahtuisi jonkin käyttöjärjestelmän avulla tai niin, että KEJO tarjoaisi pelastustoiminnan johtajalle tarvittavan tiedon suoraan.

Sisältö on jäsennelty ennen pelastustoimintaa tapahtuviin asioihin (suorituskykyvaatimukset ja suorituskyky), pelastustoimintaan ja siihen liittyviin asioihin (hälyttämisestä kohdekortteihin), normaalista poikkeaviin tilanteisiin (häiriötilanteista poikkeusoloihin), pelastustoiminnan jälkeen tapahtuviin asioihin (prontosta keikkakeskusteluihin) sekä lisätietolähteisiin (Pelastusopiston opintosuunnitelmista ICT-rajapintoihin). Itse sisältö muodostuu sen pohjalta, mitä suunnitelmia pelastuslaitokset tuovat Tietopankkiin. Tuotos sisältää otsikot eri suunnitelmista ja suunnitelmien määrittelyistä. Esimerkiksi kappale 5.1 ”Ulkoiset pelastussuunnitelmat” perustuu pelastuslain 48 §:ään, asetukseen pelastustoimen suunnitelmista (5 §), asetukseen ulkoisista pelastussuunnitelmista sekä ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisoheeseen.

4.2 Tietopankki ja muut ICT-järjestelmät

Pelastustoimessa käynnissä olevista useista samanaikaisista ICT-järjestelmien kehittämishankkeista johtuen Tietopankkia jäsennettiin hankkeen aikana myös suhteessa niihin. Tällä pyrittiin välttämään päällekkäisyyksiä tai keskenään toimimattomia rakenteita. Hankkeen aikana kartoitettiin aktiivisesti valmistuvia ja valmisteilla olevia ICT-hankkeita sekä pyrittiin niiden kanssa vuoropuheluun.

Alussa suunnitelmiin kuulunut Tietopankin omaa tietojärjestelmää ei välttämättä toteuteta koskaan, vaan Tietopankin sisältöä tullaan luultavasti käyttämään muiden tietojärjestelmien kautta. Tietohallinnon johtamisen kokonaisuus -hankkeen sekä onnettomuuksien ehkäisyn ja KEJO -hankkeiden kanssa on käyty keskustelua Tietopankin asemoitumisesta tietojärjestelmien kokonaisuuteen. Tietopankki nähtiin hyödyllisenä keksintönä, mutta sen käyttöä suhteessa muihin järjestelmiin linjataan myöhemmin. Tietopankin näkökulmasta asemoitumista suhteessa muihin järjestelmiin on hahmoteltu (TL IV-aineisto).

5 Johtopäätökset

Tietopankki voidaan nähdä tuotoksena, joka tukee pelastustoimen kansallista tavoitetta ”Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti”. Laadukkuutta saadaan lisää, kun ohjeita pystytään tarkastelemaan pelastuslaitosten välillä ja rakentamaan kullekin alueelle niiden perusteella paras mahdollinen ohje. Kustannustehokkuutta syntyy, kun jokaisen pelastuslaitoksen ei tarvitse tehdä kaikkea alusta alkaen vaan tekemisessä voidaan hyödyntää muiden tuottamia ratkaisumalleja. Yhdenmukaisuutta saavutetaan sillä, kun kaikkien pelastuslaitosten ohjeet rakentuvat Tietopankkiin samalle pohjalle.

Tietopankki tukee myös pelastustoimen arvoja:

- Tarve tarkistaa suunnitelmia on inhimillinen.
- Ammatillisuutta on osaamisen kehittäminen ja toiminta sovittujen mallien mukaan.
- Tiedon saatavuus ja laadukkaampi palvelu lisäävät luotettavuutta.

Pelastustoimen yhteiselle Tietopankille on selkeä tarve, ja sen voidaan nähdä palvelevan myös muita kuin pelastuslaitoksia ja pelastustoiminnan johtajia. Pelastustoimintaa ohjaavien suunnitelmien tulisi olla saatavilla, käytettävissä ja ajantasaisia. Monella pelastuslaitoksella tunnistetaan olemassa olevan, oman tiedon hajanaisuus sekä haasteet löytää viimeisin tieto kaikkien tiedostojen joukosta. Myös Aluehallintoviraston kanssa käydyn keskustelun perusteella Tietopankille olisi käyttöä sielläkin: olisi toivottavaa, että suunnitelmia voisi tarkastella kaikkien pelastuslaitosten osalta yhdestä paikasta ilman tarvetta pyytää niitä joka kerta erikseen.

Hankkeen aikana käsiteltiin useiden pelastustoiminnan johtajien kokemuksia haasteista, joita Tietopankin avulla voisi olla mahdollisuus ylittää. Toimintaa vieraalla pelastustoimialueella helpottaisi esimerkiksi mahdollisuus tarkastella kohdekortteja. Kesän 2021 Kalajoen metsäpalojen hoitamistakin olisi helpottanut, jos osallisilla olisi ollut pääsy alueen piirtotasoihin. Myös alan tulevaisuuden näkymissä oleva entistä joustavampi valmiuden paikkaaminen pelastustoimialueelta toiselle edellyttää helppoa pääsyä aluekohtaisiin tietoihin.

5.1 Jatkotoimenpiteet

Esiselvityksen perusteella voidaan tälle hankkeelle nähdä useitakin toivottavia jatkotoimenpiteitä. Se, tehdäänkö Tietopankille oma tietojärjestelmä vai toimiiko tämä esiselvitys sisältömäärittelynä, jäänee laajempien ICT-hankkeiden päätettäväksi. Tietopankin rajapintoja tullaan selvittämään lisää Sami Hiltusen YAMK-opinnäytetyössä vuoden 2022 aikana. Sisäministeriön pyynnöstä myös Tietopankin toiminnallisuutta turvallisuusverkossa testataan Hiltusen johdolla Kanta-Hämeen nykyisen Tietopankin sisällöllä toteutettavassa pilotissa.

Pelastusopiston julkaisut (julkinen aineisto) voisivat olla tulevaisuudessa osa toteutettavaa Tietopankkia. Opettajien laatimia opetusmateriaaleja ei kuitenkaan voida suoraan liittää osaksi Tietopankkia. Pelastustoiminnan johtamisen käsikirjan (PTJ-käsikirja) laatimistyö on kesken, ja sen liittämismahdollisuutta osaksi Tietopankkia tulee selvittää lisää.

Kuvailulehtien tarkempi määrittäminen jokaiselle otsikolle voisi olla yksi keino toteuttaa yhtenäisempää pelastustoimea ja ylhäältä ohjaamista. Tällä helpotettaisiin myös tarvittavan tiedon löytymistä alueelta toiselle siirryttäessä. Toisena keinona yhtenäisemmän pelastustoimen edistämiseksi olisi Tietopankin sisällön tarkastelu ja selkeä määrittely ministeriön taholta, mikä ohjaisi toimijoita tuottamaan tietyn tasoista sisältöä. Suunniteltuja tiedon ajan tasalla pitämisen vastuita on selvennetty liitteessä 6. Samaan aikaan on käyty pohdintaa toiminnanohjausjärjestelmän kautta tulevista herätteistä tilanteissa, kun säädösperusta muuttuu tai jokin tieto on menossa vanhaksi Tietopankissa. Automaattiset herätteet poistaisivat myös tiedon ajan tasalla pitämisen vastuiden määrittämisen tarpeen ainakin osittain.

5.2 Tietopankin käytettävyydestä

Tietopankin tulee tarjota niin helppo ja hyvä palvelu, että pelastuslaitokset haluavat siirtyä käyttämään sitä. Tietopankki ei saa aiheuttaa tarpeetonta lisätyötä, vaan tarkoitus on pitkällä aikavälillä vähentää työtaakkaa. Esimerkiksi kaksinkertaisen kirjaamisen tarvetta ei saa syntyä. Seuraavassa esitellään muita hankkeen aikana nousseita huomioita tulevaa käyttöjärjestelmää ja käytettävyyttä ajatellen.

1. Käyttöoikeudet

Kirjautumisen yhteydessä vahvistetaan käyttöoikeudet. Muokkaus-oikeudet ovat vain muutamilla alueellisesti, millä parannetaan tiedon luotettavuutta. Lukuoikeuksien rajaaminen on olennaista sopimuspalokuntalaisten kohdalla (sillä osa tiedoista on ainoastaan viranomaiskäyttöön), mutta muuten rajaamista tulee välttää ja ottaa huomioon pelastustoiminnan aikana mahdollisesti vaihtuvat tehtävät johtamistasolta toiselle.

2. Tiedon päivittyminen

Tietopankin sisältö tulisi varmuuskopioida päivittäin päätelaitteille, mutta versionhallinnan tulisi olla kunnossa, ettei tietoa kasaannu. Päivityksestä tiedoista tulee olla mahdollisuus saada kooste aikarajauksella, jolloin pidemmänkin poissaolon jälkeen on helppo päivittää omat tiedot ajan tasalle. Tietopankissa on myös dynaamista tietoa (mm. resurssit, kansalaisilmoitukset), jonka tulisi päivittyä koko ajan.

3. Tiedon jakaminen

Pelastuslaitoksilla on ollut vaihtelevat resurssit paneutua ohjeiden ja suunnitelmien tekemiseen. Laitoskohtaisia suunnitelmia päivitettäessä olisi hyvä päästä tarkastelemaan, miten muut laitokset ovat saman asian tehneet. Näin voisi ajan kuluessa muodostua jopa kansallisia toimintatapoja, kun yksi malli tulisi yleisemmin käyttöön.

4. Varautumisen näkökulma

Tietopankin yksi hyvä puoli on tiedon löytyminen myös tietoliikennekatkon aikana, kun tiedot on varmuuskopioitu päätelaitteille. Tässä täytyy pohtia, onko päätelaitteille kopioitavaa tietoa tarpeen rajata. Toisaalta täytyy pohtia myös, mitkä tiedot ovat kriittisiä ja tarvittavia myös mahdollisten tietoliikennekatkojen aikana, myös tapauksissa joissa tieto olisi alun perin tarkoitus tuoda Tietopankkiin toisesta järjestelmästä.

5. Hakupalvelin

Tämänhetkinen Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen Tietopankki sisältää yli 1000 kansiota ja useita gigatavuja tietoa. Tämä korostaa tarvetta toimivalle hakupalvelimelle (Liite 6) tai automaattisen tiedon tarjoamismahdollisuudelle. Jotta tieto löytyisi alueelta toiselle siirryttäessä, tiedon tulee olla samalla tavalla asiasanoitettuna.

6. KEJO ja Tietopankki

KEJO:n tulisi hakea tietoa Tietopankista ja tarjota sitä pelastustoiminnan johtajalle lisätietona. Haku voisi perustua ainakin asiasanoihin, tehtäväkoodiin ja osoitteeseen. Jatkossa kun saadaan KEJO:n lokitiedoista lisää informaatiota siitä, mitä tietoa tehtävillä todellisuudessa käytetään, tiedon tarjoamista voitaisiin kohdentaa myös sen perusteella.

7. Varsinais-Suomen Tietopankki

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella on oma ”Tietopankkinsa”. Sen kehittäjillä Juha Penttilällä (Varsinais-Suomen pelastuslaitos / aluehallintovirasto) ja Markus Rautiolla (Varsinais-Suomen pelastuslaitos) voisi tulevaisuudessa olla annettavaa Tietopankin käyttöjärjestelmän rakentamiseen.

5.3 Arviointi

Hanke onnistui hyvin, sillä tarvittavat tiedot saatiin koostettua yhteen. Matkan varrella kohdattiin useita haasteita, joista selvittiin avoimen viestinnän ansiosta. Hanke altistettiin jo ennen aloitusta positiivisessa mielessä arvostelulle, mikä jatkui koko hankkeen ajan tarkoituksena kerätä jatkuvasti korjaavaa ja ohjaavaa palautetta hankkeen eteenpäin viemiseksi. Vaikka hankkeen ydinryhmä oli pieni, hankkeeseen osallistui moni taho myös huomaamattaan.

Hankkeen riskiksi nähtiin se, että hankkeen projektipäälliköllä ei ollut muodollista pelastustoiminnan johtamiskoulutusta. Tämä riski myös konkretisoitui muutaman kerran hankkeen aikana, mutta korjaavaa palautetta oli tarjolla myös tähän hankkeen asiantuntijalta. Riski olikin lopulta samalla myös hankkeen yksi vahvuuksista: hankkeen sisältö ei perustu vakiintuneisiin käytäntöihin tai yksittäisiin mielipiteisiin vaan sen pohjana ovat kirjatut sekä toimintaa ohjaavat tai määräävät julkaisut.

Hankkeen aikaiset kirjaukset tehtiin huolellisesti. Tavoitteena on ollut säilyttää kaikki olennainen kertynyt tieto seuraavalle, aiheen parissa työskentelyä mahdollisesti jatka-
valle taholle.

5.4 Suositukset

1. Tietopankin eteenpäin viemisestä vastuun ottava taho tulisi määritellä

Pelastusalan keskenään limittyneet useat ICT-hankkeet menevät koko ajan eteenpäin. Näin ollen Tietopankki on hyvänä ja hyväksyttynäkin ideana vaarassa hävitä kehitysideoiden joukkoon, jos kukaan ei kannu vastuuta sen jatkosta. Myös tulevat lakimuutokset, valmistuvat hankkeet ja muut alan julkaisut johtavat tarpeeseen tarkastella Tietopankin sisällön määrittelyä määräajoin. Tämä vaatii työtä lähellä keskeisiä pelastustoimen ICT-hankkeita, ja sisäministeriö hankkeiden vastuullisena vetäjänä olisi luonnollinen jatkaja myös Tietopankille.

2. Tietopankille hakukone

Tietopankkiin tuleva tietomäärä on niin valtava, että sitä ei voi käyttää tietolähteenä ilman kunnollista hakukonetta. Tietopankkiin sisällytettävä tieto on jo tällä hetkellä pelastuslaitoksilla suurimmilta osin olemassa, mutta oikean tiedon löytäminen on osoittautunut haasteelliseksi. Ilman hakukonetta Tietopankin käytettävyys kärsii, tieto jää löytymättä eikä pelastuslaitoksilta löydy mielenkiintoa ottaa järjestelmää käyttöön. Kunnollisen hakukoneen hankkiminen vaatii resursseja, mikä niin ikään puoltaa ajatusta sisäministeriöstä Tietopankin jatkon vastuullisena vetäjänä.

3. Tietopankille palvelin

Tietopankki tarvitsee palvelimen, jonne tiedot tallennetaan ja josta niitä varmuuskopioidaan päätelaitteille. Palvelimen tulisi olla kaikkien pelastuslaitosten käytettävissä, jotta sitä kautta olisi mahdollista tarkastella myös muiden alueiden tietoja. Palvelin olisi tiedon ensisijainen tallennuspaikka, josta pelastuslaitokset voisivat löytää tarvitsemansa tiedon sekä muokata sitä tarpeidensa mukaisesti.

4. Suunnitelmille yhtenäinen kirjaamistapa

Tällä hetkellä pelastuslaitosten suunnitelmat ovat moninaisia, ja pelastusalueelta toiselle siirtyminen sekä vieraiden ohjeiden tarkastelu aiheuttaa haasteita. Ohjeiden nimistö on sekavaa ja sisältö vaihtelee alueittain. Suunnitelmien yhtenäistämistä edesauttaisi Tietopankin sisältämän tiedon kuvailulehtien määrittelyt, jotka tehdään jokaiselle tiedolle erikseen. Näin tietoa haettaessa sama tieto löytyy aina samasta paikasta.

5. Pelastusopiston mukaan ottaminen

Pelastusopiston sitouttaminen Tietopankin jatkokehitykseen varmistaisi Tietopankin käytettävyyttä myös alan ammattitaidon ylläpitämisessä. Tietopankin yhtenä näkökulmana oli tietojen ja taitojen ylläpitäminen pitkällä työuralla. Tätä tukisi mahdollisuus tarkastella Tietopankin kautta yhtäältä alueellisia suunnitelmia ja toisaalta Pelastusopiston opintosisältöjen valtakunnallisia aineistoja.

Liitteet

Liite 1. Taulukko Tietopankin lähteistä

Taulukko 1. Tietopankkiin sisällytetyt lähteet.

Tietopankin aineisto perustuu seuraaviin lähteisiin:

Arkistolaki 23.9.1994/831
Ehdotus kansainvälisen pelastustoiminnan kehittämiseksi. Sisäministeriön julkaisu 2019:10
Ehdotus pelastustoiminnan johtamiseen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi. Sisäministeriön julkaisu 21/2018
Evakuoitujen kokoamiskeskuksen perustaminen
Evakuointikeskuksen perustaminen merellisessä suuronnettomuudessa. 2014. Hatakka, Ilari
Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta 82/1980
Hallintolaki 6.6.2003/434
Hallituksen esitys 56/2021 vp
Host Nation Support. Pelastustoimen isäntämaan tukitoimien ohje. 2021
Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta. Pelastusopiston julkaisu. A-sarja: Oppimateriaalit 1/2020
Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa. Sisäministeriön julkaisu 18/2015
Kansainvälisen pelastustoimen resurssien kansallisen hyödyntämisen toimintamalli. 2018
Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019
Laki kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksen teosta 418/2017
Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021
Laki vaaratiedotteesta 10.8.2012/466
Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621
Meripelastuslaki 30.11.2001/1145
Monialaisiin merionnettomuuksiin varautumisen yhteistoimintasuunnitelma (MoMeVa)

Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta. Sisäasiainministeriön julkaisu
17/2013

Ohje väestön evakuointien suunnittelusta ja toimeenpanosta

Onnettomuusilmoitukset ja niiden välittäminen. Sisäministeriön ohje SM-2004-01703/Tu-31

Opas sammutusvesisuunnitelman laatimiseksi. Kuntaliitto 2011

Opas yleisötapahtuman pelastussuunnitelman laadintaan. 2017

Patoturvallisuusopas. Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Raportteja 89/2012

Pelastuslaki 29.4.2011/379

Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja

Pelastuslaitosten viestintäopas 2.0

Pelastusopiston pelastaja-, ap- ja päällystökurssien opintosuunnitelmat

Pelastussukellusohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 48/2007

Pelastustoimen salassapito. Pelastusopiston julkaisu. D-sarja: Muut julkaisut 1/2016

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012

Pelastustoimen valtakunnalliset skenaariot

Pelastustoimen VIRVE-aviestiohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 24/2011

Savusukellusopas. Pelastusopiston julkaisu. A-sarja: Oppimateriaalit 1/2021

Sisäasiainministeriön ohje väestön evakuointien suunnittelusta ja toimeenpanosta
14.11.2003

Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018

Sisäministeriön asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista 1286/2109

Suomen kansallinen riskiarvio 2015. Sisäministeriön julkaisu 3/2016

Suomen kansallinen riskiarvio 2018. Sisäministeriön julkaisu 2019:5

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Suorituskykyhanke, Työpaketti 6 väliraportti

Suosituksien viestinnän kehittämisestä pelastuslaitoksissa. Sisäministeriön julkaisu 22/2018

Tieliikennepelastaminen. Pelastusopiston julkaisu. A-sarja: Oppimateriaalit 3/2021

Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset. Sisäministeriön
julkaisu 2019:7

Turvaohje pelastustoimen vesisukellukseen. PeODno-2020-32
Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738
Vaaratiedoteopas. Sisäasiainministeriön julkaisu 1/2013
Valmiuslaki 29.10.2011/1552
Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa. Sisäasiainministeriön julkaisu 26/2007
Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407
Valtioneuvoston asetus väestönsuojista 5.5.2011/408
Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen. Sisäministeriön julkaisu 2021:2
Ulkoisen säteilyn valvontaohje pelastusviranomaiselle. Ohje VAL3
Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010 & 2017
Tietopankin aineisto perustuu seuraaviin lähteisiin:
Asetus kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehtyjen, vuoden 1949 Geneven yleissopimuksen lisäpöytäkirjojen voimaansaattamisesta 82/1980
Ehdotus pelastustoiminnan johtamiseen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi. Sisäministeriön julkaisu 21/2018
Kansainvälisen avun vastaanottojärjestelyt luonnon ja ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa Suomessa. Sisäministeriön julkaisu 18/2015
Laki kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksen teosta 418/2017
Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021
Laki vaaratiedotteesta 10.8.2012/466
Monialaisiin merionnettomuuksiin varautumisen yhteistoimintasuunnitelma
Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta. Sisäasiainministeriön julkaisu 17/2013
Opas sammutusvesisuunnitelman laatimiseksi. Kuntaliitto 2011
Pelastuslaki 29.4.2011/379
Pelastuslaitosten viestintäopas 2.0
Pelastusopiston pelastaja-, ap- ja päällystökurssien opintosuunnitelmat
Pelastustoimen valtakunnalliset skenaariot
Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012

Pelastustoimen VIRVE-viestiohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 24/2011

Sisäasiainministeriön ohje väestön evakuointien suunnittelusta ja toimeenpanosta
14.11.2003

Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018

Sisäministeriön asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista 1286/2019

Suorituskykyhankkeen työpaketti 6

Suosituksset viestinnän kehittämisestä pelastuslaitoksissa. Sisäministeriön julkaisu 22/2018

Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset. Sisäministeriön
julkaisu 2019:7

Vaaratiedoteopas. Sisäasiainministeriö julkaisu 1/2013

Valmiuslaki 29.12.2011/1552

Valmiussuunnittelu pelastuslaitoksissa. Sisäasiainministeriön julkaisu 26/2007

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407

Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen. Sisäministeriön julkaisu 2021:2

Liite 2. Taulukko Tietopankin ohjausryhmän jäsenistä

Taulukko 2. Ohjausryhmän jäsenet ja heidän edustamansa tahot.

Osallistuja	Organisaatio
Tommi Luhtaniemi	Sisäministeriö
Olli Ryhänen	Sisäministeriö
Tiina Etelälahti	Sisäministeriö
Anna-Mari Kosunen	Pelastusopisto
Joni Himberg	Etelä-Savon pelastuslaitos
Sami Hakonen / Juha Mujunen	Varsinais-Suomen pelastuslaitos
Markus Nuuttila	Kanta-Hämeen pelastuslaitos

Liite 3. Taulukko Tietopankin työryhmiin osallistujista

Taulukko 3. Työryhmien jäsenet ja heidän edustamansa pelastuslaitokset.

Työryhmä	Osallistuja	Pelastuslaitos
Paloesimies	Riku Lundell	Satakunta
Paloesimies	Jani Ruonala	Lappi
Paloesimies	Markus Nuuttila	Kanta-Häme
Palomestari	Joni Himberg	Etelä-Savo
Palomestari	Anna Eskelinen	Pohjois-Savo
Palomestari	Kari Ursin	Helsinki
Palomestari	Jarno Majaniemi	Pirkanmaa
Päällikkö	Pekka Rätty	Jokilaakso
Päällikkö	Paul Nyberg	Keski-Uusimaa
Päällikkö	Heikki Kervinen	Länsi-Uusimaa
Päällikkö	Tuomo Halmeslahti	Etelä-Savo
Päällikkö	Petri Talikka	Kanta-Häme
Päällikkö	Olli Heikkilä	Kanta-Häme

Liite 4. Taulukkomalliin tehty kuvailulehden hahmotelma

Taulukko 4. Kuvailulehden hahmotelma ja kuvailulehden määrittelyjen pohdintaa.

Kuvailulehti

(jokaiselle tiedostolle tai otsikolle oma, hakupalvelin hakisi tietoja ensisijaisesti kuvailulehdeltä)

Julkaisun nimi	Tietopankki, sisällön määrittely
Julkaisija	Kanta-Hämeen pelastuslaitos
Toimialue (alueellinen / valtakunnallinen)	Valtakunnallinen
Voimassaolon alkupvm	3.12.2021
Voimassa asti	
Vastuhenkilö	Olli Heikkilä
Tekijä	Samuli "Hemmo" Taira
Julkaisun määrittäminen perusta (laki, ohje tms.)	Työturvallisuuslaki14 §, Tuve-laki
Asiasanat (ensisijainen tiedon hakuperuste)	Pelastustoiminta, johtaminen, hahmotelma
Sivuja	XX

Sisällön kuvaus: (eli mitä säädökset ja muut määrittävät julkaisut vaativat kultakin ohjeelta, suunnitelmalta tai muulta vastaavalta. Jatkokehitysajatuksena kuvailulehtien määrittäminen yhtenäisiksi, jolloin niiden kautta voisi ohjata toimintaa yhtenäisemmäksi.)

Tietopankin tulisi sisältää vähintään kaikki säädösten vaatimat suunnitelmat, ohjeet ja muut tiedot. Tietopankkiin voisi hyvin sisällyttää myös Pelastusopiston opintosuunnitelmien sisältöä, jotta tietojen päivitys onnistuisi, vaikka opinnoista olisikin kulunut jo vuosia.

Voimassa asti tästä automaattinen heräte (toiminnanohjausjärjestelmään?) viimeisen voimassaolopäivämäärän lähestyessä.

Vastuhenkilö, jolle muistutus ohjeen vanhenemisen lähentymisestä ensisijaisesti menee.

Julkaisun määrittäminen perusta. Tämä täytyy sisällyttää asiakirjaan, jotta säädöksen mahdollisesti muuttuessa voidaan tarkistaa, miten muutos vaikuttaa. Mahdollisesti säädöksen muuttuessa automaattinen heräte kaikista muuttuneista kohdista (toiminnanohjausjärjestelmään?), ks. alueellinen kehittämishanke 10.4.

Asiasanat näistä KEJO voisi hakea automaattisesti tehtäväkoodiin, osoitteeseen ja tehtävän lisätiedoissa oleviin sanoihin perustuen lisätietoehdotuksia. Toimisi myös hakupalvelimen kautta tehdyssä haussa hakupalvelimen ensisijaisena hakupaikkana.

Asiasanoina tulisi olla ainakin otsikko, jonka alle tieto tulee (esim. Johtaminen yhteistoiminta-tilanteessa), mutta myös ylemmät otsikkotasot (Pelastustoiminnan johtaminen, Pelastustoiminta). Asiasanoja määriteltäessä voi miettiä, missä tilanteissa tästä aineistosta on hyötyä ja lisätä asiasanoja sen mukaisesti (esim. resursseihin kirjattava Ponsse Mörkö 1&2 saisi asiasanakseen myös metsäpalo).

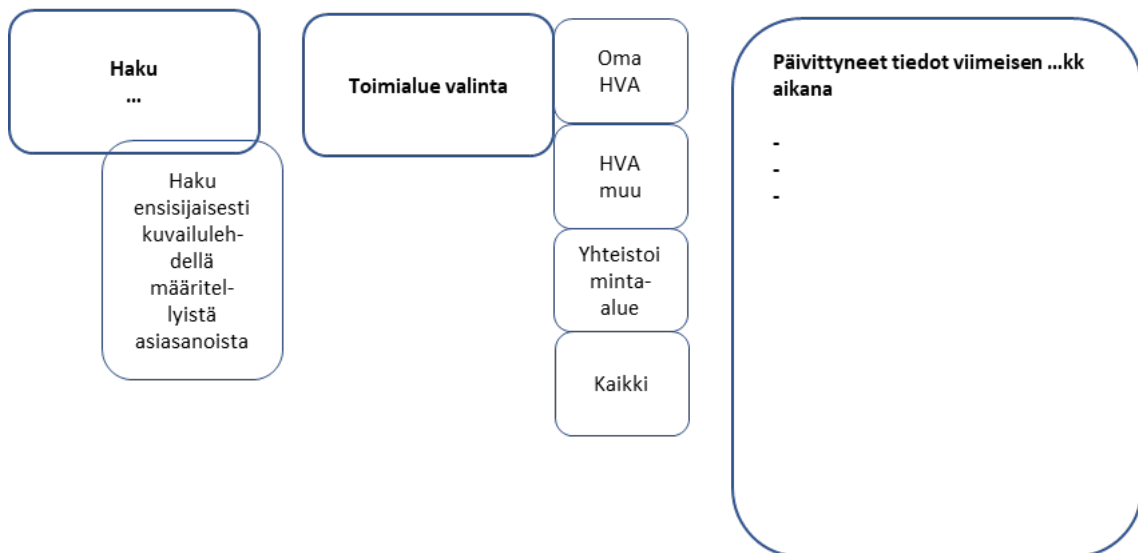
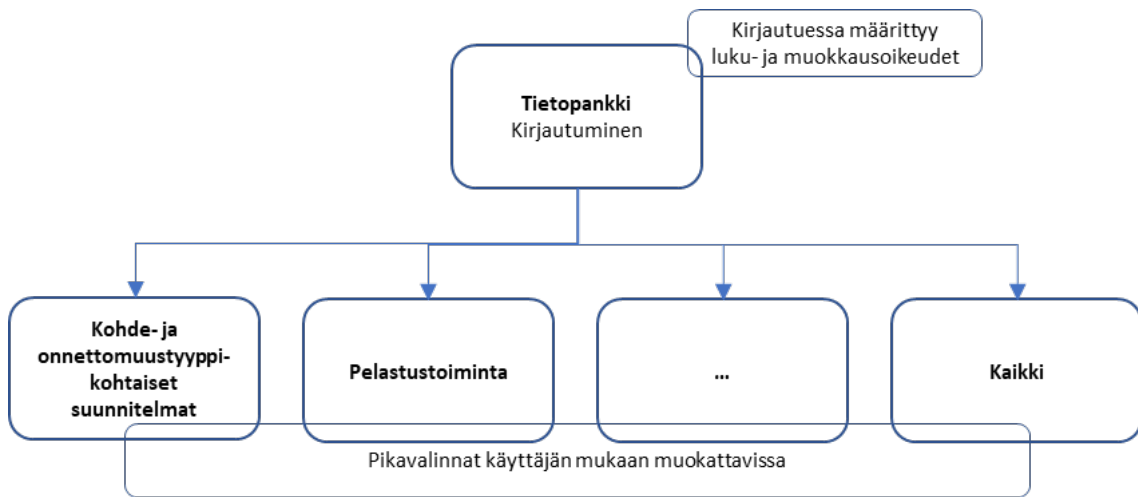
Liite 5. Taulukko Tietopankin tiedon ylläpitovastuista

Taulukko 5. Hahmotelma tiedon ylläpidon vastuista.

	Säädösperusteinen tieto (lait yms.)	Alueellisten ohjeiden sisältämä tieto	Virka-asema- / koulutusperusteinen tieto
Muutosten seurantavastuu	Sisäministeriö tiedottaa muuttuneista säädöksistä	Pelastuslaitokset	Pelastusopisto
Tiedon ajan tasalla pitämisen vastuu	Pelastuslaitokset huolehtivat suunnitelmistaan (AVI valvoo)	Pelastuslaitokset	Pelastusopisto
Kuvailulehtien tekijä (helpottamaan oikean tiedon löytymistä oikeasta paikasta)	Jatkohanke / Sisäministeriö	Pelastuslaitokset	Pelastusopisto

Liite 6. Kuvio Tietopankin hakupalvelimen pelastustoimen johtajan käyttäjänäkymän hahmotelmasta

Kuvio 1. Hakupalvelimen käyttäjänäkymän hahmotelma.

Liite 7. Kuvio Tiedon lisäämisestä Tietopankkiin

Kuvio 2. Tiedon lisäämisen havainnollistus.

